

ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA ZAMAN YÖNETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: TRABZON İLİ ÖRNEĞİ*

Yrd. Doç Dr. Ahmet ÜSTÜN

OMÜ. Amasya Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Eşref NURAL

KTÜ. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Şerife DEĞER

Trabzon Lisesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, lise öğretmenlerinin sınıf yönetiminde zamanı etkin kullanma durumlarına etki eden planlama etkinlikleri, sınıf içi uygulama etkinlikleri, bir ders saati içerisinde sınıf yönetimi etkinlikleri için kullandıkları ortalama süreye ilişkin öğretmen görüşlerini kıdem, cinsiyet ve bransa göre tespit ederek sınıfta zaman kayıplarını önleyici öneriler ortaya koyabilmektir. Trabzon il merkezlerinde yer alan M.E.B. bağlı genel liselerde görev yapan öğretmenler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Seçilen örneklemden elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin sınıfta zaman yönetimine ilişkin görüşleri farklı değişkenler açısından incelenmiş ve bu değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı istatistiksel analizleri yapılarak ortaya konulmuştur. Çalışmada varılan sonuçlardan öğretmenlerin branşına göre; planlama etkinliği arasında anlamlı bir fark görülürken, zaman yönetimi ve sınıf-içi uygulama faktörlerine dayalı anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Zaman yönetimi, Öğretmen, Sınıf yönetimi.

ABSTRACT

The aim of this study is to put forward proposals preventing the loss of time in class regarding of planning the activities affecting the loss of time in class for the classroom management of high school teachers, application of activities in class and their ideas according to their sex, branches and experiences. The sample of the study consists of the teachers working for M.E.B. in the city center of Trabzon. According to the data obtained from the selected samples, the ideas of the teachers about using the time are examined in different variations and whether there was meaningful differences analysis. The obtained data indicated that there were meaningful difference in regard of planning the activities according to their branches whereas there hasn't been a meaningful difference depending on the time management and in-class application factors.

Key Words: Time management, Teacher, Classroom management.

---

* * 21. Yüzyılda İlköğretim ve Ortaöğretimde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur. 12 Nisan 2003

Giriş

Okulların varlık nedeni, eğitim ve öğretim hizmeti üretmektir. Eğitim hizmetlerinin niteliği öğretmenlerin sınıf yönetme becerileriyle doğrudan ilişkilidir ve eğitim hizmetlerinin hangi kalitede üretildiğini belirler. Eğitim öğretim hizmetleri öğretmenlerce sınıf ortamında gerçekleştirilir. Bu açıdan sınıflar okulların üretim birimidir. Eğitimin işliğidir. Sınıf davranış değiştirme işleminin gerçekleştiği özel bir çevredir (Baloğlu, 2001: 26). Eğitim için gerekli olan öğrenci, öğretmen, program, kaynaklar sınıfın içindedir (Nural, 2002: 309). Öğretmen, bu kaynakları ne kadar verimli kullanırsa eğitim ve öğretimin niteliği yükselecektir. Hiç şüphesiz ki zaman da bu kaynakların arasındadır ve diğer araç gereçlerin yönetilmesi ne tür sonuçlar ortaya çıkarıyorsa zaman yönetimi de benzer sonuçlar üretir. Zaman yönetiminin özellikle sınıf yönetimi açısından son derece önemli bir olgu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinde planlanmış zaman yönetme becerilerinin gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Planlanmış bir zaman yönetimi verimliliğin artmasına katkı sağlayacaktır.

Zaman Yönetimi ve Algılanışı

Etkili sınıf yönetimi unsurlarından birisi de zaman yönetimidir. Öğretim etkinliklerinin verimliliği zamanın iyi planlanmasına ve yönetilmesine bağlıdır (Başar, 2001: 36). Dolayısıyla zaman temel bir kaynaktır ve bu kaynağı etkili kullanmak günümüzde önemli bir yönetim becerisi olarak görülmektedir. Etkili sınıf yönetimi bazı alışkanlıkların değiştirilmesini ve yeni alışkanlıkların kazanılmasını gerektirir. Bu nedenle zaman kavramına aşina olduğumuz anlamların dışında özel bir anlam yüklememiz gerekir. Zaman, algılama düzeylerine göre değişiklik göstermektedir. Ancak bu durum, zamanın ölçülebilirliğini etkilemez. Zaman “nesnel” ve “öznel” olarak iki grupta açıklanabilir. Nesnel zaman, bazen doğa olaylarıyla bazen de saat gibi insan türünün ürettiği mükemmel araçla ölçülebilir. Öznel zaman ise, bireyin içinde bulunduğu psikolojik (informal) boyutunda algılanabilir (Erkılıç, 2005:122). Özellikle nesnel zaman çalışma hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle zamanın kendine özgü yönleriyle yönetilmesi gerekir. Zamanın kendine özgü yönleri şunlardır.

- Zaman geri döndürülemez bir süreçtir.
- Zaman biriktirilemez.
- Zaman alınıp satılamaz.
- Zaman çoğaltılamaz.
- Zaman herkese eşit dağıtılmış kıt bir kaynaktır.
- Zaman yönetimi karar ve planlamayla ilgilidir.

Sınıf yönetimi açısından zaman dilimlerinin işlevi, rolü ve önemi düşünülerek bir planlama yapılması gerekir (Aksüt 2003, Erkılıç, 2004). Bu planlama sınıf için-

deki tüm etkinlikleri içerecek şekilde kapsamlı olmalıdır. Eğitim öğretim sürecinde zaman dört farklı seviyede tanımlanmaktadır.

1. Ayrılmış zaman: Öğretmenin belli bir konu ve içerik için ayırmış olduğu zaman.
2. Öğretim Zamanı: Sınıfın günlük ritüellerini gerçekleştirdikten sonra öğretime ayrılan zaman.
3. Meşgul olunan zaman: Öğrencilerin derse aktif olarak katıldığı, öğretmenin faaliyette bulunduğu ve öğrenme etkinliklerinin davranışa dönüştürüldüğü zamandır.
4. Akademik Öğrenme zamanı: Tüm öğrenme faaliyetlerinin aktif olarak gerçekleştiği, vurguların, sunulan içeriğin özünün öğrenildiği zaman dilimidir (Ekici,2003:339, Erkiç, 2005:130).

Etkili sınıf yöneticisi zamanı, yukarıda saydığımız tanımları doğrultusunda sınıfta işlevsel olarak kullanabilen öğretmendir. Bu nedenle planlama zamanı akıllıca kullanma, kısaca zamanlama demektir (Usta,2001). Bunun için de ne detaylı bilgilere sahip olmak ne de bazı davranışları kalıplaştırmak gerekir. Zamanı etkin kullanmak ve kontrol etmek, uygulamaya dayanan plan ve sağlam bir iradenin tezahürüdür (Akyüz,2000). Öğretmenin zamanı etkin kullanması ders sürecinde öğrencilerin dikkatini açık tutmak ve enerjilerini istedik hedeflere yönelterek yeni öğrenim yaşantıları içinde motive edebilmektir (Aydın,2004:113). Dolayısıyla zaman temel bir kaynaktır. Böylesi bir kaynağı etkili kullanmak günümüzde önemli bir yönetim becerisi olarak görülmektedir.

Günümüz modern toplumlarında yönetim alanlarındaki gelişmeler verimliliğin artırılmasıyla ölçülebilir. R.S. Covey'in ifadesiyle "verimlilik daha az zamanda daha kaliteli çok iş yapmaktır" (Covey,2000:260). Sınıfta zaman yönetimi açısından bakıldığında, öğrencilerin dikkatini öğretim yaşantıları üzerine yoğunlaştırmaları ve öğretim amaçlarına ulaşmak için yeterli düzeyde güdülenmelerini ifade etmektedir. Zaman iyi değerlendirilmediğinde moral bozukluğu ve verimsizlik yaşanır, amaçlara ulaşılamaz. Zamanın etkili bir şekilde yönetimi, sınıf yönetimi açısından önemli bir unsurdur (Erdoğan, 2001: 135). Sınıf içi öğretimde zaman kavramının ders süreci ifadesiyle vurgulanması bir sınırı veya bir kesinliği ifade etmektedir. Çünkü öğretmen ve öğrenci tarafından belirlenmiş olan bu sınırlı zaman diliminde belirlenmiş olan amaçlara ulaşması için uygun olan davranışları göstermeleri beklenmektedir.

Öğretmen belirlenmiş olan sınırlı zamanın etkili öğrenmeyi sağlama yönünde kullanılabilmesi için derse nasıl başlayacağını, hangi öğretim yöntem, teknik ve araç gereçleri kullanacağını ve ne zaman kullanacağını, öğrencilere hangi soruları soracağını, hangi örnekleri vereceğini, dönüt ve düzeltme işlemlerinde neler yapacağını planlamalıdır. Ekici; öğretim zamanının olumsuz kullanımına neden olan zaman

tuzaklarını* şu şekilde genellemektedir (Ekici, 2002: 91): i) Amaçlarla zamanın dengesiz olması, ii) Öğrencilerin anlatılacak konunun önemi hakkında bilgilendirilmemesi, iii) Sınıf mevcudunun fazla olması ve sınıfın düzensizliği, iv) Uygun araç gereçlerin, malzemelerin eksik olması, yokluğu ve düzensiz yerleştirilmiş olması, v) Öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve konulara uygun öğretim etkinliklerinin seçilmemesi ve öğrencilerle aşırı sosyal ilişkiler kurma, vi) Kararsızlık, acelecilik, öz denetim eksikliği, sınırlılık vb. istenmeyen karakter özelliklerine sahip olma ve okulun fiziki şartlarının yetersizliği, uygunsuzluğudur.

Araştırmanın temel problemini, “ortaöğretim öğretmenlerinin zaman yönetimini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi?” sorusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, ilgili problemin çözümlenmesinde aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin sınıfta zaman yönetimini etkileyen faktörlerden planlama,
2. Sınıf içi uygulama,
3. Bir ders saati için kullandıkları ortalama süre,
4. Planlama ve sınıf içi uygulama etkinliklerine ilişkin görüşleri;
  - a) Mesleki kıdemlerine,
  - b) Branşlarına,
  - c) Cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma, genel tarama modeli içinde yürütülmüştür. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1998: 82).

Araştırmanın evrenini Trabzon ili merkezinde bulunan 6 genel lisede görev yapan 433 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise bu evrenden rasgele seçilen 216 öğretmendir. Ancak bu öğretmenlerden araştırmaya katkıda bulunan öğretmen sayısı 182 olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin evreni temsil etme oranı % 42 düzeyindedir.

Bu araştırmada verilerin toplanması için bilgi toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Kullanılan anket araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket maddelerinin hazırlanmasında uzman kişilerden ve literatürden yararlanılmıştır. Geçerlilik çalışması, uzman görüşlerine göre yapılmıştır. Güvenirlilik çalışması ise bu örnek-

---

* Zaman Tuzağı: Bireyler tarafından farkına varılmayan önemli engellerdir. İnsana vakit kaybettiren, önemli etkinliklerini engelleyen, kişiyi maddi veya manevi yönden zarara uğratan her türlü etken olarak anlaşılır.

leme dahil olmayan 120 öğrenciye uygulanarak yapılmıştır. Uygulama sonucunda hesaplanan Cronbach Alpha(α) katsayısı 0.89 olarak belirlenmiştir. Uygulama sonuçlarına göre anketin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Anket 10 maddeden oluşmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde isimsiz kimlik bilgilerinin yer aldığı üç soru; ikinci bölümde planlama etkinliklerine ilişkin 9, sınıf içi etkinliklerine ilişkin 18 soru ve bu soruların karşısında etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerini belirten; “Her zaman”, “Genellikle”, “Ara sıra”, “Bazen”, “Hiçbir zaman” seçeneklerinden oluşan beşli likert ölçeği bulunmaktadır.

Bilgi toplama aracının üçüncü ve son bölümünde sınıf içi uygulama etkinliklerine ayrılan zamana ilişkin 15 soru bulunmakta, bu soruların karşısında bulunan, öğretmenlerin bu etkinlikler için harcamaları gereken ortalama zaman dilimleri literatürden yararlanılarak hazırlanmıştır (Demirel, 1999; Küçükahmet, 1999; Ekici, 2003; Özkılıç, 2004).

Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket formu Trabzon il merkezinde bulunan 216 lise öğretmenine bizzat araştırmacılar tarafından verilerek 15 gün sonra geri alınmış, 182 form değerlendirmeye alınmış, 34 form çeşitli nedenlerden dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir.

Bilgi toplama aracından elde edilen ham veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, öğretmenlerin isimsiz kimlik bilgileri zaman yönetimine ilişkin planlara ve sınıf içi uygulama etkinlikleri ile bu etkinliklerde kullandıkları sürelerle ilişkin ham verilerden yüzde ve frekans tabloları oluşturularak bulgular elde edilmiştir.

Bilgisayar ortamındaki ham veriler SPSS. 11.0 programında analiz edilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı ve çıkarımlı istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik kapsamında çalışmaya katılan kişilerin cinsiyet, kıdem ve branş durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır. Ayrıca alt problemlere ilişkin verilerin çözümlenmesinde, sınıf yönetimi kapsamında, zaman kullanımına etki eden “planlama etkinlikleri ve sınıf içi etkinlik ve bu etkinliklere öğretmenler için öğretmenlerin kullandıkları zamana ilişkin” görüşlerine ait frekans/yüzde tabloları oluşturulmuş ve bu tablolardan elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Öğretim etkinliklerini gerçekleştirirken her bir etkinlik öğretmen görüşleriyle ilgili bulgular yorumlanırken, aşağıda 45 dakikalık bir ders saati için önerilen ortalama zaman kullanım planı, temel alınarak yorumlamalar yapılmıştır (Demirel, 1999).

Öğretim etkinlikleri için önerilen ortalama zaman kullanım planı

Öğretim etkinlikleri	Süre
Öğrencilerin gerekli materyalleri hazırlaması	2 dk
Önceki konuların hatırlanması	3 dk
Amaçların öğrenciye duyurulması	5 dk
Anlatım	10dk
İlgili konunun hatırlanması	5 dk
Konu ile ilgili örnek bulma	5 dk
Sınıfın küçük gruplara ayrılması (3-4 kişilik)	2 dk
Hazırlanan anahtar soruların gruplarda tartışılması	5 dk
Grupların cevapları yazılı olarak hazırlanması	5 dk
Hazırlanan cevapların toplanması	1 dk
Konunun özetlenmesi	2 dk
Toplam	45dk

Çıkarımlı istatistik işlemlerin yapılabilmesi için veriler yeniden düzenlenmiştir. 0-5 yıl arasındaki kıdem düzeyi ile 5-10 yıl arasındaki kıdem düzeyleri birleştirilmiş, bu şekilde kıdem düzeylerinin sayısı 3'e indirgenmiştir. Verilerin uygunluğunu sağlamak amacıyla aynı işlem branş için de yapılmıştır. Burada da Güzel Sanatlar ve Beden Eğitimi öğretmenleri aynı kapsamda ele alınmıştır. Veriler uygun hale getirildikten sonra kıdem ve branş faktörlerine dayalı olarak tek yönlü varyans analizi testi yapılmıştır. Bunun yanında cinsiyet faktörüne dayalı olarak ortaya çıkan farklılıkları belirlemek için de "t" testi uygulanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların ve etkinliklere ayırdıkları zaman miktarlarına ilişkin frekans ve yüzdeleri alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM**Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular**

Sınıfta zamanın etkili kullanımını etkileyen etmenlerden planlama etkinliklerine göre öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıfta Zaman Kullanımına İlişkin Etmenlerden Planlama Etkinliklerine Göre Öğretmen Görüşlerinin Dağılımları

Planlama etkinlikleri	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Bazen		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Yıllık plana uygun hareket etme	70	39	82	45	25	14	2	1	3	2
Günlük ders planı yapma	82	45	51	28	35	19	9	5	5	3
Amaçlara uygun plan yapma	72	40	80	44	21	12	4	2	5	3
Ders amaçlarını net olarak belirleme	75	41	78	43	18	10	5	3	6	3
Plan yaparken amaçlarla zamanı dengeleme	48	26	86	47	36	20	7	4	5	3
Bireysel farklılıklarına uygun plan yapma	26	14	84	46	50	28	17	9	5	3
İçeriğine uygun öğretim etkinliklerini planlama	49	27	92	51	32	18	6	3	3	2
Uygun araç gereç temin etme	34	19	71	39	63	35	12	7	2	1
Ders müfredatını yıl sonu itibarı ile tamamlama	104	57	59	32	8	4	7	4	4	2

Tablo 1 incelendiğinde; öğretmenlerin, % 45'inin "genellikle", % 39'unun "her zaman" düzeylerinde sınıf içi uygulamalarda yıllık plana uygun hareket ettikleri konusunda görüş belirttikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin, % 45'i "her zaman", % 28'i "genellikle" düzeyde günlük ders planı yaptıklarını belirtmişlerdir. % 5'i ise "bazen", % 3'ü ise "hiçbir zaman" ders yapmadıklarını belirtmektedirler. Bu durum, öğretmenlerin genelde günlük ders planı yaptıkları şeklinde açıklanabilir. Öğretmenlerin (%3), günlük plan yapmama nedeni olarak branş, cinsiyet ve kıdem faktörü etken olabilir. Öğretmenlerin %43'ü "genellikle", %41'i "her zaman" günlük plan yaparken ders amaçlarını net olarak belirleyebildiklerini söylemektedirler. Diğer taraftan öğretmenlerin %47'si "genellikle" plan yaparken amaçlarla zamanı dengelediğini belirtmekte; %3'ünün böyle bir özelliği göz önüne almadığı konusunda görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 46'sı "genellikle" günlük plan yaparken öğrencinin bireysel farklılıklarına uygun planlama etkinliğinde bulunduğunu belirtilmektedir.

Konunun içeriğine uygun öğretim etkinlikleri planlanma konusunda öğretmenlerin %5'i "genellikle" bu işlevi yerine getirdiklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin %39'u ise "genellikle" derse girmeden önce konuların özelliklerine uygun araç gereç temin ettiklerini; %35'i bunu "ara sıra" yaptıklarını belirtmektedirler. Öğret-

menlerin %57'si ders müfredatını yılsonu itibariyle "her zaman" tamamladıklarını; %32'sinin "genellikle" tamamlama bildikleri konusunda görüş belirtmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde; ders müfredatı yılsonu itibari ile öğretmenlerin ancak % 2'sinin tamamlayamadığı görülmektedir. Genel itibari ile tablo 1' de planlama etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenlerin planlama etkinliklerini "genellikle" ve üzerinde gerçekleştirdiklerini söylemek mümkündür. Bu durum öğretmenlerin yıllık planlara uygun hareket ettikleri, zaman tuzağına genelde düşmedikleri, ders süresini amaçlara uygun verimli kullandıkları şeklinde açıklanabilir

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğretmenlerin Sınıfta Zaman Yönetimini Etkileyen Sınıf İçi Uygulama Etkenine Göre Dağılımları

Sınıf içi uygulama etkinlikleri	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Bazen		Hiç	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Yoklamayı öğretmenin yapması	80	44	43	24	25	14	25	14	9	5
Yoklamayı öğrencinin yapması	39	21	30	17	26	14	44	24	43	24
Öğretmenin ödev kontrolü yapması	83	46	53	29	25	14	15	8	6	3
Öğrencinin ödev kontrolü yapması	6	3	12	7	8	4	23	12	133	73
Öğrencileri selamlama ve hazır bulunuşluk düzeylerini yükseltme	73	40	59	33	37	20	6	3	7	4
Sınıfı öğrenme ortamına göre düzenleme	51	28	63	35	43	24	17	9	8	4
Güncel olaylardan bahsetme	31	17	63	35	51	28	31	17	6	3
Önceki konuları hatırlatma	49	27	82	45	37	20	9	5	5	3
Anlatılacak konunun önemi hakkında bilgilendirme	57	31	72	40	35	19	7	4	11	6
Araç gereç ve malzemelerin kullanım düzenini sağlama	32	18	78	43	47	26	16	9	9	5
İstenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşma	8	4	46	25	59	32	58	32	11	6
İşlenen bir konudan yeni konuya geçişte öğrencinin dikkatini toplama	42	23	85	47	38	21	9	5	8	4
Öğrencilere derse katılım konusunda eşit şans tanıma	59	32	75	41	34	19	8	4	6	3
Öğrenci öğretmen ilişkilerini sınıf ortamında dengede tutma	75	41	72	40	28	15	3	2	4	2
Ders zamanını dersin amaçlarına uygun verimli kullanma	71	39	81	45	22	12	3	2	5	3
Dersi planlanan zaman dilimi içinde gerçekleştirme	58	32	90	50	24	13	4	2	6	3
Ders saati içerisinde duyuru amaçlı kesintilerle karşılaşma	11	6	28	15	36	20	76	41	31	17
İşlenen konunun anlaşılıp anlaşılmadığını ölçme	22	12	110	60	39	21	5	3	6	3

Tablo 2 incelendiğinde; öğretmenlerin % 44'ü yoklamayı “her zaman” kendilerinin yaptığını belirtirken, % 5'i ise yoklamayı “hiçbir zaman” yapmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin “bazen” ve “hiçbir zaman” öğrenciye yoklama yaptırdıklarını ifade eden öğretmenlerin oranları toplamı % 48 düzeyindedir. Diğer taraftan “her zaman” öğrenciye yoklama yaptırdıklarını ifade eden (% 21) öğretmenlerin oranı ile “her zaman” yoklamayı kendileri yaptıkları söyleyen öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular tablo 2’de verilmiştir. Yoklamayı öğretmenin yapması yönetmelik gereği zorunludur.

Öğretmenlerin % 46’sı ödev kontrolünü “her zaman” kendilerinin yaptığını belirtirken, % 8’i “ara sıra” , %3’de “hiçbir zaman” ödev kontrolü yapmadıklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 73’ü ödev kontrolünü “hiçbir zaman” öğrenciye yaptırmadığını ifade ederken, % 7’si “genellikle” , % 3’ü “her zaman” öğrenciye ödev kontrolü yaptırdığını belirtmektedir. Bu durumda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ödev kontrolünü kendilerinin yaptığı görülmektedir.

Öğretmenlerin % 40’ı “her zaman” sınıfa girer girmez öğrencileri selamladıklarını, % 32’si “genellikle” öğrencileri selamladıklarını, % 4’ü ise “hiçbir zaman” selamlamadıklarını, doğrudan derse başladıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin çoğunluğunun öğrenciyi selamlayarak derse başlaması, öğrencinin motivasyonu açısından önemli bir uyarandır. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu görevi yerine getirdiği söylenebilir.

Öğretmenlerin % 35’i sınıfın fiziksel düzenini öğrenme ortamına göre “genellikle” düzenlediklerini belirtirken, % 4’ü “hiçbir zaman” böyle bir etkinlikte bulunmadıklarını belirtmektedirler. Bu durum öğrenme etkinlikleri açısından olumlu bir öğretmen davranışı olarak yorumlanabilir. Öğretmenlerin % 35’i “genellikle” bir ders saati etkinliğinde çoğunlukla güncel olaylardan bahsettiklerini belirtmişlerdir. % 17’si “bazen” güncel olaylardan bahsettiklerini, % 3’ü ise “hiçbir zaman” değinmediklerini belirtmektedir. Bu durum, öğretmenlerin ders anlatırken konuları güncelleştirdiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin % 45’inin “genellikle” önceki konuları hatırlattıkları, % 3’ünün ise “hiçbir zaman” önceki konuları hatırlatma gereğini hissetmediklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin % 72’si anlatılacak konunun önemi hakkında öğrencileri “genellikle” bilgilendirdikleri, % 6’sının “hiçbir zaman” konunun önemi hakkında bilgi vermediği konusunda görüş bildirmektedirler. Bu da sınıf yönetimi davranışı açısından genelde uygun öğrenim etkinlikleri gösterdikleri şeklinde anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin % 43’ünün sınıf içi uygulamalarda, öğrencilerin aktif anlamalarını sağlamak için uygun araç gereç kullanımı ve kullanım düzenini “genellikle” sağladıklarını belirtmektedirler. Sınıfta öğretmenlerin %32’si “bazen”, %32’si “ara

sıra”, %25’i de “genellikle” istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıklarını belirtirlerken, öğretmenlerin %6’sı “hiçbir zaman” öğrencilerin istenmeyen davranış gösterdiklerini, %4’ü de “her zaman” öğrencilerin istenmeyen davranış gösterdiklerini belirtmektedirler.

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin %47’sinin “genellikle” yeni bir konuya geçişte öğrenciyi motive etmek için dikkat çekici etkinlikler yaptığını; %4’ünün ise “hiçbir zaman” böyle bir etkinlikte bulunmadığı görülmektedir. Öğrenci öğretmen ilişkileri ve sınıf ortamını dengede tutmada öğretmenlerin (“her zaman” %41, “çoğu kez” %40) başarılı oldukları görülmektedir. Bu durumda öğretmenin paylaşımcı bir sınıf yönetimi anlayışı sergilediği söylenebilir. Oysaki istenmeyen davranışları yönetme konusunda aynı tablodaki verilere bakıldığında öğretmenin yeterince başarılı olduğunu söylemek güçtür.

Öğretmenlerin dersi zamanında dersin amaçlarına uygun bir şekilde zamanı verimli kullanarak eğitim ve öğretim etkinliklerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %45’i bu etkinliği “genellikle” yapabildiğini ifade ederken %39’u da “her zaman” bunu yaptığını söylemektedir. %3’ü ise zamanı dersin amaçlarına uygun verimli kullanmadığını belirtmektedir. Bu durum öğretmenin kişisel ve mesleki özelliklerinden kaynaklanabilir.

Diğer taraftan öğretmenlerin %50’si dersi planlanan zaman dilimi içerisinde “çoğu kez” tamamlayabildiğini, %32’si “her zaman” bu eylemi gerçekleştirebildiğini söylemektedir. Yine öğretmenlerin %3’ü dersi planlanan zaman dilimi içerisinde amaçlara uygun işleyemediğinden ve planı yetiştiremediğinden yakınmaktadır.

İşlenen konunun anlaşılıp anlaşılmadığını ölçme eylemi öğretmenlerin %60’ı tarafından “çoğu kez” %12’si tarafından “her zaman” yapıldığını belirtmektedirler. Genel olarak sınıf içi uygulama etkinliklerini öğretmenlerin çoğunluğu “çoğu kez” ve “her zaman” zamanı etkili kullanma açısından uygun davranış sergiledikleri şeklinde ifade edilebilir

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sınıf İçi ve Planlama Etkinliklerinde Öğretmenlerin Kullandığı Ortalama Zaman Sürelerine Göre Öğretmen Görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Günlük Ders Planı Yapmaya Ayrılan Zamana Göre Dağılımları

30’		20’		10’		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
97	53	43	24	35	19	7	4

Öğretmenlerin %53'ünün günlük ders planı yapmak için 30 dakika, %24'ünün 20 dakika zaman ayırmaları, bir ders saati için bu kadar süre ayırmaları zaman kullanımını açısından olumlu bir katkı olarak düşünülebilir. Öğretmenlerin %19'unun 10 dakikanın altında plan için zaman ayırmaları yapılan planın içeriği hedeflerin anlatılan konuya uygun tespiti hakkında tereddütler uyandırabilir. Bu durum aynı zamanda zamanı etkin kullanımı açısından uygun olmayabilir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Ders Öncesi Araç Gereç Temin Etmeye Ayrılan Zamana Göre Dağılımları

10'		5'		3'		Hiç	
F	%	f	%	f	%	f	%
54	30	71	39	49	27	8	4

Öğretmenlerin ders öncesi uygun araç gereç temin etmek için %30'unun 10 dakika, %39'unun 5 dakika, %27'sinin 3 dakika ayırdığı, %4'ünün ders araç gereci temin etmeden derse girdiği görülmektedir.

Tablo 5. Bir Ders saati İçinde Öğretmenlerin Yoklamayı Kendileri Yaptığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
6	3	65	36	103	57	8	4

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin yoklamayı kendilerinin yaptığında %3'ünün 7 dakika, %36'sının 5 dakika, %57'sinin 3 dakika zaman kullandığı, %4'ünün yoklamayı kendisi yapmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin rutin görevlerinden biri olan yoklamanın önemli bir zaman aldığı görülmektedir. Bu noktada öğretmenlerin sınıf içi kurallar ve görev paylaşımları ile ilgili gerektiği gibi yönlendirme yapmadığı ayrıca öğrenci mevcutlarının kalabalık olduğu bununda yoklamaya daha fazla zamanın ayrılmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Ödev Kontrolünü Kendisi Yaptığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
79	43	57	31	31	17	15	8

Öğretmenin ödev kontrolünü kendisi yaptığında %43'ünün 7 dakika, %31'inin 5 dakika , %17'sinin 3 dakika zaman kullandığı; %8'inin ödev kontrol etmediği veya günlük ödev vermediği görülmektedir

Tablo 7. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde Ödev Kontrolünü Görevli Öğrenci Yaptığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
27	15	17	9	23	13	115	63

Ödev kontrolünü görevli öğrenci yaptığında öğretmenlerin %15'inin 7 dakika, %9'unun 5 dakika, %13'ünün 3 dakika zaman kullandığı; %63 ünün ise öğrenciye ödev kontrolü yaptırmadığı görülmektedir.

Her iki tablodaki verilere bakıldığında öğretmenlerin ödev kontrolü için öğrencileri görevlendirmeyi doğru bulmadıkları, öğrencinin ev çalışmasının değerlendirilmesinin yapılması açısından önemli buldukları söylenebilir. Her iki tabloda kullanılan zamana bakıldığında , ödev kontrolünün oldukça zaman aldığı söylenebilir.

Tablo 8. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Öğrencileri Selamlamak ve Motive Edici İletişim Kurmak İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

5'		3'		1'		Hiç	
F	%	f	%	f	%	f	%
39	21	83	46	54	30	6	3

Öğrencileri selamlamak ve motive edici iletişim kurmak için öğretmenlerin %21'inin 5 dakika, %46'sının 3 dakika, %30'unun 1 dakika zaman ayırdığı; %3'ünün hiç zaman ayırmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri selamlayarak, motive edici iletişim kurmak için kullandıkları zaman, öğrencilerin derse katılım ve algılama düzeylerini etkileyeceğinden zamanın etkili kullanımına olanak tanıdığı, dersin amaçlarına ulaşma konusunda olumlu sonuçlar ortaya koyduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin %53'ünün günlük ders planı yapmak için 30 dakika , %24'ünün 20 dakika zaman ayırmaları, bir ders saati için bu kadar süre ayırmaları zaman kullanımını açısından olumlu bir katkı olarak düşünülebilir. Öğretmenlerin %19'unun 10 dakikanın altında plan için zaman ayırmaları yapılan planın içeriği hedeflerin anlatılan konuya uygun tespiti hakkında tereddütler uyandırabilir. Bu durum aynı zamanda zamanı etkin kullanımı açısından uygun olmayabilir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Ders Öncesi Araç Gereç Temin Etmeye Ayrılan Zamana Göre Dağılımları

10'		5'		3'		Hiç	
F	%	f	%	f	%	f	%
54	30	71	39	49	27	8	4

Öğretmenlerin ders öncesi uygun araç gereç temin etmek için %30'unun 10 dakika, %39'unun 5 dakika , %27 'sinin 3 dakika ayırdığı, %4'ünün ders araç gereci temin etmeden derse girdiği görülmektedir.

Tablo 5. Bir Ders saati İçinde Öğretmenlerin Yoklamayı Kendileri Yaptığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
6	3	65	36	103	57	8	4

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin yoklamayı kendilerinin yaptığında %3'ünün 7 dakika, %36'sının 5 dakika, %57'sinin 3 dakika zaman kullandığı, %4'ünün yoklamayı kendisi yapmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin rutin görevlerinden biri olan yoklamanın önemli bir zaman aldığı görülmektedir. Bu noktada öğretmenlerin sınıf içi kurallar ve görev paylaşımları ile ilgili gerektiği gibi yönlendirme yapmadığı ayrıca öğrenci mevcutlarının kalabalık olduğu bununda yoklamaya daha fazla zamanın ayrılmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Ödev Kontrolünü Kendisi Yaptığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
79	43	57	31	31	17	15	8

Öğretmenin ödev kontrolünü kendisi yaptığında %43'ünün 7 dakika, %31'inin 5 dakika, %17'sinin 3 dakika zaman kullandığı; %8'inin ödev kontrol etmediği veya günlük ödev vermediği görülmektedir

Tablo 7. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde Ödev Kontrolünü Görevli Öğrenci Yapıtığında Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
27	15	17	9	23	13	115	63

Ödev kontrolünü görevli öğrenci yaptığında öğretmenlerin %15'inin 7 dakika, %9'unun 5 dakika, %13'ünün 3 dakika zaman kullandığı; %63 ünün ise öğrenciye ödev kontrolü yaptırmadığı görülmektedir.

Her iki tablodaki verilere bakıldığında öğretmenlerin ödev kontrolü için öğrencileri görevlendirmeyi doğru bulmadıkları, öğrencinin ev çalışmasının değerlendirilmesinin yapılması açısından önemli buldukları söylenebilir. Her iki tabloda kullanılan zamana bakıldığında, ödev kontrolünün oldukça zaman aldığı söylenebilir.

Tablo 8. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Öğrencileri Selamlamak ve Motive Edici İletişim Kurmak İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

5'		3'		1'		Hiç	
F	%	f	%	f	%	f	%
39	21	83	46	54	30	6	3

Öğrencileri selamlamak ve motive edici iletişim kurmak için öğretmenlerin %21'inin 5 dakika, %46'sının 3 dakika, %30'unun 1 dakika zaman ayırdığı; %3'ünün hiç zaman ayırmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri selamlayarak, motive edici iletişim kurmak için kullandıkları zaman, öğrencilerin derse katılım ve algılama düzeylerini etkileyeceğinden zamanın etkili kullanımına olanak tanıdığı, dersin amaçlarına ulaşma konusunda olumlu sonuçlar ortaya koyduğu söylenebilir.

Tablo 9. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Güncel Olaylardan Bahsetmek için Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

5'		3'		1'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
57	31	73	40	33	18	19	10

Öğretmenlerin %31'inin güncel olaylardan bahsetmek için 5 dakika; % 40'ının 3 dakika, % 18'inin 1 dakika zaman kullandığı; % 10'unun ise güncel olaylara hiç zaman ayırmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin güncel olaylardan bahsetmesi öğrencilerin sosyal duyarlılığını, derse katılımının artmasını sağlayacağından dolayı ders süresinin etkili kullanılmasını sağladıkları söylenebilir.

Tablo 10. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Önceki Konuları Hatırlatmak İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
44	24	91	50	37	20	10	6

Tablo 10 incelendiğinde; önceki konuları hatırlatmak için öğretmenlerin % 50'sinin 5 dakika, %24'ünün 7 dakika, % 20'sinin 3 dakika yeni konuya başlamadan önce bir önceki konuyu değişik yöntemlerle hatırlattıkları, öğretmenlerin % 6'sının ise böyle bir etkinlik için hiç zaman ayırmadığı görülmektedir.

Tablo 11. Bir Ders Saati İçinde Öğrencileri Anlatılacak Konunun Amacı ve Önemi Hakkında Bilgilendirmek İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

5'		3'		1'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
61	33	92	51	25	14	4	2

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencileri anlatılacak konunun amacı hakkında bilgilendirmek için, öğretmenlerin %50'sinin 3 dakika %34'ünün 5 dakika, %14'ünün 1 dakika zaman ayırdığı, %2'sinin ise hiç zaman ayırmadığı şeklinde öğretmenler görüş belirtmektedirler. Tablo 11'den elde edilen bulgulara bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun "öğrencilere anlatılacak konulara" ilişkin önceden öğrencileri bilgilendirmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde Eğitim Öğretim Ortamını Bozan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Düzenlemek İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

10'		7'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
21	12	45	25	103	57	13	7

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin %57'sinin eğitim öğretim ortamını bozan istenmeyen öğrenci davranışlarını düzenlemek için 3 dakika zaman kullandıkları, %12'si ise 10 dakika zaman kullandıkları %6'sı ise sınıfta eğitim öğretim ortamını bozan öğrenci davranışlarını düzeltmek için zaman kullanmadıkları ya da sınıf ortamlarında eğitim-öğretimi bozabilecek öğrenci davranışlarıyla karşılaştıramadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 13. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde İşlenen Bir Konudan Yeni Konuya Geçişte Öğrencilerin Dikkatini Toplaması İçin Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

5'		3'		1'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
41	23	92	51	41	23	8	4

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlerin yeni konuya geçişte, %51'inin 3 dakika, %23'ünün 5 dakika, %23'ünün ise 1 dakika zaman kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin, %4'ü ise, yeni konuya geçiş için zaman kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun yeni konuya geçişte zamanı olumlu kullandıkları söylenebilir.

Tablo 14. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Söz Hakkı Verdiğinde Öğrenciler Tarafından Kullanılan Zamana Göre Dağılımları

10'		7'		5'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
95	52	40	22	41	23	6	3

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin % 52'sinin 10 dakika, % 23 'ünün 5 dakika, % 22'sinin 7 dakika öğrencilere bir ders saati içerisinde öğrenme etkinlikleri

için söz verdiklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin % 3'ünün ise öğrencilere bir ders saati içerisinde hiç söz vermedikleri ya da böyle bir etkinlik için zaman harcadıkları şeklindedir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde Okul Yönetimince Duyuru Amaçlı Karşılaşılan Kesintilerle Geçen Zamana Göre Dağılımları

3'		2'		1'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
35	19	47	26	71	39	29	16

Tablo 15 incelendiğinde öğretmenlerin % 39'u 1 dakika, % 29'u 2 dakika, % 19'u da 3 dakika "duyuru amaçlı" bir ders saati içerisinde kesintilerin olduğunu belirtmektedirler. Öğretmenlerin % 16'sı ise "duyuru amaçlı" ders saati içerisinde bir kesintinin olmadığını belirtmektedirler. Duyuru amaçlı kesintilerin ders saati içinde yapılması eğitim ve öğretim etkinliklerini aksatabileceği, dolayısıyla bir ders saatinde kullanılabilecek sürenin kullanımını olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Bir Ders Saati İçinde Derste İşlenen Konunun Öğrencilerle Anlaşıp Anlaşılmadığını Ölçmeye Ayrılan Zamana Göre Dağılımları

7'		5'		3'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
66	36	87	48	23	13	6	3

Tablo 16 incelendiğinde, öğretmenlerin %48'i 5 dakika, %36'sı 7 dakika, %13'ü 3 dakika o ders saatindeki işlenen konunun anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için ölçme etkinlikleri düzenlediği, geri besleme yapmak için öğrencilerden dönüt aldıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin % 3'ü ise böyle bir etkinlikte bulunmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 17. Bir Ders Saati İçinde Öğretmenlerin Anlatım İçin Kullandıkları Zamana Göre Dağılımları

30'		20'		15'		Hiç	
f	%	f	%	f	%	f	%
69	38	83	46	28	15	2	1

Tablo 17 incelendiğinde, öğretmenlerin % 46'sı 20 dakika, %38'i 30 dakika, % 15'i 15 dakika bir ders saati içerisinde konu anlatımına zaman ayırdıklarını belirt-

mektedirler. Öğretmenlerin %1'i ise bu konuda görüş belirtmemişlerdir. Öğretmenlerin tamamına yakınının bir ders saati içerisinde konu anlatımında ayrılması gereken süreden daha fazla süre kullandıkları, bu da öğretmenlerin öğretmen merkezli bir yaklaşımla öğretim etkinliklerini gerçekleştirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin Mesleki kıdemlerine göre sınıfta zaman yönetimini etkileyen planlama ve sınıf içi uygulama etkinliklerine ilişkin görüşlerinin tek Yönlü Varyans analizi.

Tablo 18. Kıdem Faktörüyle İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi

FAKTÖR		KT	Sd	KO	F	p
ZAMAN YÖNETİMİ	Gruplar arası	0.29	2	0.14	0.67	0.51
	Grup içi	39.66	179	0.22		
	Toplam	39.96	181			
SINIF İÇİ UYGULAMA	Gruplar arası	0.20	2	0.10	0.40	0.66
	Grup içi	44.50	179	0.24		
	Toplam	44.71	181			
PLANLAMA	Gruplar arası	1.34	2	0.67	2.23	0.11
	Grup içi	54.05	179	0.30		
	Toplam	55.40	181			

KT = Kareler toplamı, Sd = Serbestlik derecesi, KO= Kareler ortalaması.

Kıdem faktörüne dayalı olarak öğretmenlerin aldıkları puanlar arasındaki farklılığı belirlemek için yapılan varyans analizi testi sonuçlarına göre; zaman yönetimi açısından ($F(2/181) = 0.67, p > 0.05$.) gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur. Aynı şekilde sınıf içi uygulamalar, ($F(2/181) = 0.40, p > 0.05$) ve planlama açısından da ($F(2/181) = 2.23, p > 0.05$.) fark yoktur.

Öğretmenlerin Branşlarına göre sınıfta zaman yönetimini etkileyen planlama ve sınıf içi uygulama etkinliklerine ilişkin görüşlerinin Tek Yönlü Varyans analizi

Tablo 19. Branş Faktörüyle İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz

FAKTÖR		KT	Sd	KO	F	p
ZAMAN YÖNETİMİ	Gruplar arası	1.15	2	0.57	2.67	0.07
	Grup içi	38.80	179	0.21		
	Toplam	39.96	181			
SINIF İÇİ UYGULAMA	Gruplar arası	0.75	2	0.37	1.53	0.22
	Grup içi	43.95	179	0.24		
	Toplam	44.71	181			
PLANLAMA	Gruplar arası	2.56	2	1.28	4.35	0.01
	Grup içi	52.83	179	0.29		
	Toplam	55.40	181			

Branş faktörüne dayalı olarak ortaya çıkan farklılıkları belirlemek amacıyla yapılan varyans analizinde; zaman yönetimi ($F(2/181) = 2.67, p>0.05$) ve sınıf içi uygulamalar ($F(2/181) = 1.53, p>0.05$) açısından fark yoktur. Bu analiz işleminde planlamaya dayalı olarak anlamlı bir fark vardır, ($F(2/181) = 4.35, p<0.05$). Bu farkın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla Post Hoc-Scheffe Testi uygulanmıştır. Aşağıda bu testin sonuçları görülmektedir.

Tablo 20. Scheffe Testi Sonuçları

DEĞİŞKEN	BRANŞ	BRANŞ	FO	p
ZAMAN YÖNETİMİ	Sözel Alan	Sayısal Alan	0.08	0.55
		Güz. San-Bed. Eğt.	0.25	0.08
	Sayısal Alan	Sözel Alan	-0.08	0.55
		Güz San-Bed. Eğt.	0.17	0.33
	Güz. San-Bed. Eğt.	Sözel Alan	-0.25	0.08
		Sayısal Alan	-0.17	0.33
SINIF İÇİ UYGULAMA	Sözel Alan	Sayısal Alan	0.09	0.48
		Güz. San-Bed. Eğt.	0.18	0.3
	Sayısal Alan	Sözel Alan	-0.09	0.48
		Güz. San-Bed. Eğt.	0.08	0.77
	Güz. San-Bed. Eğt.	Sözel Alan	-0.18	0.3
		Sayısal Alan	-0.08	0.77
PLANLAMA	Sözel Alan	Sayısal Alan	0.05	0.84
		Güz. San-Bed. Eğt.	0.38*	0.01
	Sayısal Alan	Sözel Alan	-0.05	0.84
		Güz. San-Bed. Eğt.	0.33*	0.05
	Güz. San-Bed. Eğt.	Sözel Alan	-0.38*	0.01
		Sayısal Alan	-0.33*	0.05

Planlamaya dayalı olarak ortaya çıkan farklılıklar sözel alan öğretmenleri ile güzel sanatlar-beden eğitimi öğretmenleri arasında olduğu görülmektedir, $FO = 0.38$, $p < 0.05$. Bu fark sözel alan öğretmenlerinin diğerlerinde daha yüksek puan almasından kaynaklanmaktadır. Görülen diğer farklılık ise sayısal alan öğretmenleri ile güzel sanatlar-beden eğitimi öğretmenleri arasındadır, $FO = 0.33$, $p < 0.05$. Bu fark da sayısal alan öğretmenlerinin diğerlerinden daha yüksek puan almasından kaynaklanmaktadır.

Planlama etkeninde sözel/sayısal alan öğretmenleri, güzel sanatlar ve beden eğitimi öğretmenlerinden daha yüksek puan almışlardır. Bu durum, sözel ve sayısal öğretmenlerinin derslerinin anlamaya dayalı olması, müfredatlarının yoğun olması,, öğrenciyi yetiştirme telaşı içerisinde daha fazla zamana ihtiyaç duymaları söylenebilir. Beden eğitimi ve güzel sanatlar derslerinde ise yeteneğe dayalı, sınav sisteminde fazla etkilenmeyen müfredatları açısından yıllık planı yetiştirme telaşı yaşanmamaktadır. Bu derslerdeki uygulama tekniğinin de etkisiyle öğretmenlerin planlama üzerinde yoğunlaşmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre sınıfta zaman yönetimini etkileyen planlama ve sınıf içi uygulama etkinliklerine ilişkin görüşlerinin Tek Yönlü Varyans analizi.

Tablo 21. Cinsiyete Dayalı Grup Farklılıkları

Değişken	Cinsiyet	N	Ort	Ss	t	p
Zaman Yönetimi	1	67	3.65	0.46	1.53	0.13
	2	115	3.54	0.47		
Sınıf İçi Uygulama	1	67	3.52	0.52	1.06	0.29
	2	115	3.44	0.48		
Planlama	1	67	3.90	0.50	1.96	0.05
	2	115	3.73	0.58		

$p < 0.05$ Cinsiyet faktörüne dayalı olarak yapılan karşılaştırmada; zaman yönetimi, $t = 1.53$, $p > 0.05$ ve sınıf içi uygulamalar, $t = 1.06$, $p > 0.05$ açısından anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Ancak planlama değişkeni açısından bakıldığında anlamlı bir farka rastlanmıştır, $t = 1.96$, $p < 0.05$. Bu fark bayan öğretmenlerin puanlarının (Ort = 3.90, Ss = 0.50), erkek öğretmenlerin puanlarından (Ort = 3.73, Ss = 0.58) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin %45'i 'genellikle' yıllık plana uygun hareket ettiği sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin %47'sinin 'genellikle' günlük plan ile amaçlara ulaşılabilir zamanı dengelediği görülmüştür. Öğretmenlerin %46'sının 'genellikle' planlamada öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun öğretim etkinliklerini belirledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %51'inin 'genellikle' konunun içeriğine uygun öğretim etkinliklerini planda belirttikleri anlaşılmıştır. Öğretmenlerin %39'unun 'genellikle' ders konusu ile ilgili araç-gereç ve malzemeleri sınıfa girmeden önce temin ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin %57'sinin 'her zaman', %32'sinin 'genellikle' yılsonunda ders programını yıllık plana uygun tamamladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %44'ünün 'genellikle' yoklamayı her zaman kendilerinin yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin %21'inin de 'her zaman' yoklamayı öğrenciye yaptırdığı görülmektedir. Öğretmenlerin %46'sının 'her zaman' günlük ödev kontrolünü kendilerinin yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin %40'ının 'her zaman' öğrencilerle iyi iletişim kurdukları görülmektedir. Öğretmenlerin %35'inin 'genellikle' sınıf düzenini öğrenme ortamını sağlayacak şekilde düzenlediği görülmektedir. Öğretmenlerin %35'inin 'genellikle' güncel olaylardan bahsettiği görülmektedir. Bu durum için öğretmenlerin yarısına yakınının 3 dakika zaman kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %45'inin 'genellikle' önceki konuları hatırlatmaya zaman ayırdıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %40'ının 'genellikle' öğrencileri anlatılacak konunun önemi ve amacı hakkında bilgilendirdiği görülmektedir. Anlatılacak konunun önemin ve amacını açıklamaya özen gösteren öğretmenlerin %51'inin 3 dakika zaman kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %43'ünün 'genellikle' araç gereç ve malzemelerin sınıfta kullanım düzenine özen gösterdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %32'sinin 'ara sıra', aynı yüzde ile eğitim öğretim ortamını bozan istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşmadığı görülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşan öğretmenlerin %57'sinin öğrenci davranışlarını düzenlemek için 3 dakika zaman kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %47'sinin 'genellikle' işlenen bir konudan yeni konuya geçişte öğrencilerin dikkatini toplama özen gösterdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %41'inin 'genellikle' öğrencilere derse katılım konusunda eşit şans tanıdıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %41'inin 'genellikle' sınıf içi öğretmen öğrenci ilişkilerini dengede tuttukları görülmektedir. Öğretmenlerin %50'si 'genellikle' dersi planlanan zaman dilimi içerisinde gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %50'sinin 'genellikle' ders saati içerisinde duyuru amaçlı kesintilerle karşılaşmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin %60'ının 'genellikle', %12'sinin 'her zaman' işlenen konunun anlaşılıp anlaşılmadığını ölçtükleri görülmektedir.

Kıdeme göre zaman yönetimi, sınıf içi uygulama ve planlama etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında fark olamadığı görülmektedir. Branşa göre yapılan varyans analizinde zaman yönetimi ve sınıf içi uygulamalar açısından fark yok-

tur. Branşa göre sözel alan ve sayısal alan öğretmenleri ile güzel sanatlar ve beden eğitimi öğretmenleri arasında planlama etkinliklerine ilişkin fark olduğu görülmektedir. Cinsiyet faktörüne dayalı olarak yapılan karşılaştırmada zaman yönetimi ve sınıf içi uygulamalar açısından farklılık yoktur. Cinsiyete göre bayan ile erkek öğretmenler arasında planlama etkinliklerine ilişkin fark olduğu gözlenmiştir. Bayan öğretmenlerin, planlarını erkek öğretmenlerden daha düzenli yaptıkları görülmektedir. Bu durumun gerçekleşmesinde bayanların zamanlarını genellikle okul ve ev ortamında geçirmesinin etkisi büyüktür. Bu iki ortamda derse hazırlık yapma, planlama için bol zaman bulmaktadırlar. Oysa erkek öğretmenlerin zamanlarını büyük bir kısmı dışarıda geçmektedir. Dolayısıyla planlamaya ayırdıkları zaman azalmaktadır.

Kaynaklar

- Akyüz, Y. (2000) "Organizasyonların Yeni Zenginliği" **Standart** , Sayı 460.
- Aydın, A. (2004) **Sınıf Yönetimi**, Anı Yayınları, 12. Baskı, Ankara
- Baloğlu, N. (2001). **Etkili Sınıf Yönetimi**. Ankara: Baran Ofset.
- Başar, H. (2001). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Covey, R. S. (2000). **Önemli İşlere Öncelik**. (Çev: Osman Deniztekin). İstanbul: Varlık Yayınları
- Demirel, Ö. (2002). **Öğretme Sanatı, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Ekici, G. (2002). "Öğretim Yönetimi". **Sınıf Yönetimi**. (Editör: Emin Karip). Ankara: Pegem Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2001). **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erkılıç, T. A.(2005) "Zaman Yönetimi", **Sınıf Yönetimi** Editör: H. Kıran, Arı Yayınları, Ankara
- Nural, E. (2002). "Okul ve Sınıf Ortamı". **Eğitim Üzerine**. (Editör: Erdal Toprakçı). Ankara: Ütopya Yayınları
- Şengül, P. (1993). **Yönetimde Zamanı Etkili Olarak Kullanma**, Türk Hemşireler Dergisi, 43 (1).
- Usta, R. (2001) "Zaman Yönetimi" **Standart** , Sayı 478.